

■ نظریه‌های تفسیری شورای نگهبان در خصوص اصول قانون اساسی

■ زمان اثرگذاری مصوبات خلاف قانون از زمان ابطال در صورت اجرا نشدن

شماره ۱۳۸۳/۱۱/۲۷ - ۸۳/۳۰/۹۶۶۲

روزنامه رسمی

به پیوست نظریه‌های تفسیری شورای نگهبان در خصوص اصول قانون اساسی ذیل الذکر به منظور درج در روزنامه رسمی ارسال می‌گردد.

قائم مقام دبیر شورای نگهبان -

عباسعلی کدخدایی

شماره ۱۳۸۳/۱۱/۷ - ۸۳/۳۰/۹۴۸۶

رئیس محترم دیوان عدالت اداری

عضف به نامه شماره ۱۸۱۷۵/۱۸۱۷۵/د/۴۱ مورخ ۱۳۸۳/۹/۲۶

موضوع نامه شماره ۸۰/۲۱/۱۲۷۹ مورخ ۱۳۸۰/۲/۱۸ شورای نگهبان در پاسخ به استفساریه ریاست محترم قوه قضاییه در مورد زمان تأثیر ابطال مصوبات مسئولین و سازمانهای اداری که به موجب اصل یکصد و هفتادم قانون اساسی توسط دیوان عدالت انجام می‌شود، در جلسه مورخ ۱۳۸۳/۱۰/۳۰ فقهای شورای نگهبان مطرح شد و به شرح زیر اعلام نظر می‌گردد:

«در اجرای مصوبه ابطال شده در مواردی که به مرحله اجراء در نیامده و نیز تصویب مصوبه‌ای به همان مضمون و یا مبتنی بر همان ملاکی که موجب ابطال مصوبه شده است مانند عدم وجود مجوز قانونی، بدون اخذ جدید، بر خلاف نظریه تفسیری شورای نگهبان است.»

دبیر شورای نگهبان - احمد جنتی

■ زمان اثر گذاری مصوبات خلاف شرع از زمان

تصویب مصوبه

شماره ۱۳۸۳/۹/۲۶ - ۴۱/د/۱۸۱۷۵

محضر مبارک اعضای محترم شورای نگهبان

قانون اساسی

با سلام و عرض پوزش از تصدیع به استحضار می‌رساند:

۱- شورای محترم نگهبان طی نامه شماره

۸۰/۲۱/۱۲۷۹ مورخ ۱۳۸۰/۲/۱۸ در پاسخ

استفسار ریاست محترم قوه قضاییه در مورد زمان

تأثیر ابطال مصوبات مسئولین و سازمانهای اداری

که به موجب اصل ۱۷۰ توسط دیوان عدالت انجام

می‌شود، قائل به تفصیل شده و زمان اثر گذاری

ابطال در مصوبات خلاف شرع را زمان تصویب

مصوبه و زمان اثر گذاری ابطال به جهات دیگر

(خلاف قانون بودن - خارج از اختیارات بودن

مصوبه) را زمان صدور رأی ابطال توسط هیئت

عمومی اعلام فرموده‌اند.

۲- صرف نظر از اینکه مبانی حقوقی این تفصیل

برای بسیاری از قضات دیوان روشن نیست و این

دسته از قضات معتقدند که بر خلاف نقض

مصوبه یا لغو آن که علی‌الاصول باید از زمان

تصمیم‌گیری باشد معنی ابطال اعلام بی‌اعتباری

تصمیم از بدو زمان تصویب همان مصوبه

می‌باشد، زیرا مصوبه‌ای که بر خلاف قانون بوده

یا مقام تصویب‌کننده اختیار تصویب آنرا نداشته

است از همان زمان تصویب بی‌اعتبار بوده است

و ابطال مصوبه توسط هیئت عمومی دیوان مشابه

نسخ یک قانون یا نقض یک رأی نیست بلکه ابطال در این مورد به معنی اعلام باطل بودن و غیر قابل عمل بودن مصوبه است.

در هر صورت هر چند فعلاً به دلیل لازم الاجراء

بودن نظرات تفسیری آن شورای محترم، دیوان بر

طبق همین تفسیر عمل می‌کند و اثر ابطال

مصوبات خلاف قانون و خارج از اختیارات را به

گذشته سرایت نمی‌دهد، لکن انتظار داریم

شورای محترم در این زمینه با تأمل و بررسی بیشتر

مجدداً اظهار نظر نماید.

۳- اجرای این تفسیر موجب بروز برخی مشکلات

عملی در پرونده‌های جاری در دیوان نیز شده

است که ذیلاً به دو نمونه اشاره می‌شود:

۴- الف) در چندین پرونده برخی از ادارات

خدمات دهنده مثل وزارت نیرو، مخابرات،

شرکت گاز مبادرت به افزایش تعرفه‌ها و گران کردن

نرخ به میزان بیش از حد مجاز نموده‌اند و برخی افراد

ذینفع تقاضای ابطال مصوبات مربوط به تعرفه‌های

غیرقانونی را نموده‌اند این تقاضاها در دیوان مطرح

و منجر به ابطال مصوبات مورد شکایت شده است

ادارات مربوطه بلافاصله پس از ابلاغ

ابطال، مصوبه دیگری با همان مضمون را به مرحله

اجراء گذاشته‌اند و هیچ تغییری در حال فرد شاکی

ایجاد نشده است زیرا هزینه‌های مربوط به قبل از

تاریخ ابطال بر مبنای همان مصوبه ابطال شده که

علی‌الغرض عطف به ما سبق نمی‌شود و هزینه‌های

بعد از ابطال نیز بر اساس مصوبه جدید با همان

نرخ غیر قانونی اخذ شده است و به این صورت

رسیدگی قضایی دیوان بی اثر گردیده است.

ب) در چند پرونده دیگر برخی از شهرداریها به موجب مصوبه ای اقدام به اخذ عوارض از سر جمع فروش محصولات یک مؤسسه تولیدی به مآخذ پنج درصد فروش نموده اند از این مصوبات شکایت شده و توسط دیوان عدالت ابطال شده است لکن محکوم علیه (شهرداری) مجدداً اقدام به اخذ عوارض با همان مآخذ پنج درصد نموده است با این استدلال که این عوارض متعلق به سنوات قبل از رأی هیئت عمومی است در نتیجه مشمول ابطال نمی شود.

۵- با توجه به آنچه در قسمت ب بند ۳ مطرح شد این سؤال پیش می آید که آیا منظور آن شورای محترم در رابطه با عطف به ماسبق نشدن احکام

ابطال دیوان ملاک زمان محاسبه و تطبیق مصوبه ابطال شده بر مصادیق است یا زمان اجرای عملی آنها و به عبارت روشتر آیا منظور شورای محترم از اینکه اثر ابطال از زمان ابطال است این است که مصوبات ابطال شده نسبت به زمان گذشته حتی اگر در گذشته اجراء نشده باشد مطلقاً معتبر و لازم الاجراء است و الان باید به مرحله اجراء درآید یا اینکه منظور این است که موارد اجراء شده و عمل شده ابطال نمی گردد، مثلاً عوارض اخذ شده مسترد نمی شود لکن مواردی که هنوز به مرحله اجراء در نیامده باشد مشمول حکم ابطال می باشد و در نتیجه به استناد مصوبه ابطال شده نمی توان نسبت به اجراء و وصول عوارض معوقه مربوط به زمان قبل از ابطال اقدام نمود.

استدعا می شود در این زمینه این دیوان را ارشاد فرمائید تا بتوانیم مشکل چندین پرونده معوق را حل و فصل نماییم.

رئیس کل دیوان عدالت اداری - علی رازینی
 ■ مراد از تصویب نامه ها در اصل ۱۷۰ مصوبات قوه مجریه است

شماره ۹۳۸۷/۳۰/۸۳ - ۱۰/۲۱/۱۳۸۳
 حضرت آیت . . . هاشمی شاهرودی
 رئیس محترم قوه قضاییه

عطف به نامه شماره ۱/۸۳/۱۱۸۷۰ مورخ ۱۳۸۳/۸/۲۸

بدینوسیله نظریه تفسیری شورای نگهبان از اصل ۱۷۰ قانون اساسی به شرح زیر اعلام می گردد:

«با توجه به قرینه «قوه مجریه» در قسمت اخیر اصل یکصد و هفتادم قانون اساسی مقصود از تعبیر «دولتی» در این اصل قوه مجریه است»

دبیر شورای نگهبان - احمد جنتی
 شماره ۱/۸۳/۱۱۸۷۰ - ۱۳۸۳/۸/۲۸

محضر شریف حضرت آیت . . . جنتی
 دبیر شورای محترم نگهبان
 همانطور که مستحضرید در اصل یکصد و هفتادم قانون اساسی جمهوری اسلامی آمده است:

«قضات دادگاهها مکلفند از اجرای تصویب نامه ها و آیین نامه های دولتی که مخالف با قوانین و مقررات اسلامی یا خارج از حدود اختیارات قوه مجریه است خودداری کنند و هرکس می تواند ابطال اینگونه مقررات را از دیوان عدالت اداری تقاضا کند».

خواهشمند است نظریه تفسیری آن شورای محترم را در این رابطه تبیین فرمائید که آیا محدوده اختیارات دیوان عدالت اداری در این اصل شامل تصویب نامه و آیین نامه های قوه مقننه و قضاییه و سازمانهای وابسته به آنها و همچنین مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی و مصوبات اداری شورای نگهبان و مجمع تشخیص و امثال آن نیز می شود یا مخصوص به تصویب نامه ها و آیین نامه های دولت به معنای قوه مجریه می باشد.

رئیس قوه قضاییه - سید محمود هاشمی شاهرودی

■ دخالت رئیس مجلس در آیین نامه های موضوع اصل ۱۳۸ قانونی نیست

شماره ۱۶۰/۳۰/۸۳ - م/۸۳/۸/۲۸
 جناب آقای حداد عادل

رئیس محترم مجلس شورای اسلامی
 عطف به نامه شماره ۱۰/۸۳۰۹۰۲ ه - س
 مورخ ۱۳۸۳/۷/۱۸

بدینوسیله نظریه تفسیری شورای نگهبان از اصل ۱۳۸ قانون اساسی بشرح ذیل اعلام می گردد:

«همانطور که مصوبات دولت خارج از موارد چهارگانه مذکور در اصل ۱۳۸ قانون اساسی بر خلاف قانون اساسی و خارج از حدود و اختیارات دولت است، رسیدگی به اینگونه مصوبات هم خارج از حدود اختیارات ریاست مجلس است.»
 ■ رئیس مجلس صلاحیت تطابق مصوبات هیئت وزیران و کمیسیونهای مربوطه با موازین شرع و قانون اساسی را ندارد.

شماره ۱۰/۸۳۰۹۰۲ ه - س ۱۳۸۳/۷/۱۸
 حضرت آیت الله جنتی
 دبیر محترم شورای نگهبان

پیرو شماره ۷۲۹۳ ه - ب ۱۳۸۳/۷/۱۵
 ضمن پیوست نمودن تصویری از تصویب نامه شماره ۶۱۶ - ۲۰۱ / س / ت ۳۳۷ ک - مورخ ۶/۱/۱۳۸۳

و اتفاق نظر هیئت بررسی و تطبیق مصوبات دولت با قوانین و تکرار درخواست نظر تفسیری شورای محترم نگهبان بشرح نامه فوق الذکر، با عنایت با اینکه از یک سو رئیس مجلس شورای اسلامی خصوصاً با توجه به نظر تفسیری شماره ۲۱۰۱ مورخ ۱۳۷۱/۶/۱۵

شورای محترم نگهبان صلاحیت تطابق مصوبات هیئت وزیران و کمیسیونهای مربوط با موازین شرع و قانون اساسی را نداشته و از سوی دیگر چنانچه تصویب نامه یا قسمتی از تصویب نامه های هیئت وزیران یا کمیسیونهای دولت، خلاف موازین شرع یا قانون اساسی وضع شده باشد محتمل است در ورود ماهوی رئیس مجلس شورای اسلامی به چنین مصوباتی با وصف مغایرت احتمالی با موازین شرع و قانون اساسی معذلتک مغایرتی با قوانین موضوعه نداشته و در نتیجه با اعلام نظر رئیس مجلس شورای اسلامی به تصریح اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی به اجراء مصوباتی از این قبیل تداوم بخشیده شود. لذا خواهشمند است نسبت به جلب نظر تفسیری آن شورای محترم در این خصوص و اعلام آن به اینجانب نیز بذل توجه فرمائید. لازم به یادآوری است که در دوره های سوم، چهارم، پنجم و اوائل دوره ششم این گونه مصوبات جهت اعلام نظر شورای محترم نگهبان ارسال و در صورتی که مصوبات مزبور مغایر موازین شرع یا قانون اساسی تشخیص می شد، نظر مزبور برای هیئت وزیران فرستاده شده و نسبت به اصلاح آن اقدام می شد.

رئیس مجلس شورای اسلامی - غلامعلی حداد عادل
 شماره ۷۲۹۳ ه - ب - ۱۳۸۳/۷/۱۵
 حضرت آیت الله جنتی
 دبیر محترم شورای نگهبان

ضمن ارسال رونوشتی از نقطه نظرات هیئت بررسی و تطبیق مصوبات دولت با قوانین که مورد تأیید اینجانب نیز می باشد نظر حضرتعالی را به نکات ذیل جلب و نظر تفسیری آن شورای محترم در خصوص اصل یکصد و سی و هشتم قانون

مصوبات دولت و کمیسیونهای دولت با اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی .

نظر به اینکه از رهگذر طرح این سؤال مقدر و پاسخگویی به آن که آیا رئیس مجلس شورای اسلامی اساساً مجاز به بررسی ابتدایی تطابق یا عدم تطابق مصوبات هیئت وزیران و کمیسیونهای دولت با اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی می باشد یا نه ، قضیه وضوح بیشتری خواهد یافت لذا ذیلاً با پاسخگویی به این سؤال مقدر ، به تجزیه و تحلیل حقوقی و قانونی رسالت رئیس مجلس شورای اسلامی در این خصوص می پردازد .

با اذعان به اینکه واضعان قانون اساسی در اصل مذکور به تصریح ، چنین رسالت با مسئولیتی را به رئیس مجلس شورای اسلامی محول ننموده اند معذک عقیده دارد با عنایت به ارزش و اهمیت بسیار مهم و بنیانی قانون اساسی و اولویت آن نسبت به سایر قوانین و نیز با التفات به ضرورت اجرا و اعمال آنچه واضعان این قانون تبیین و اراده کرده اند از یکسو و لزوم اهتمام فراوان به جلوگیری از هر اقدام و عمل مخالف نظر واضعان قانون مزبور و به اعتباری بیش از همه اهتمام و تام و تمام به جلوگیری از اجراء مصوبات مغایر با؟

اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی چه از نظر بسیار مهم و نوعاً سرنوشت ساز بودن بسیاری از این مصوبات و چه از نظر قوت اجرایی یافتن مصوبات مزبور به محض ابلاغ ، از سوی دیگر بنظر

بسیار بعید مینماید که واضعان قانون اساسی با نادیده انگاشتن قاعده تلامز فیما بین مسئولیت و اختیار در مقام سلب اختیار رئیس مجلس شورای اسلامی از امری آنچنان مهم و اساسی یعنی تطابق یا عدم تطابق مصوبات دولت و کمیسیونهای دولت با اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی بوده و در نتیجه اجازه داده باشند که وی با چشم بستن به هر آنچه واضعان قانون اساسی در این اصل تبیین یا اراده کرده اند فی المثل مصوباتی را که حسب مورد خارج از محدوده صلاحیت یا مسئولیت هیئت وزیران یا کمیسیونهای دولت وضع شده است ماهیتاً مورد بررسی و اعلام نظر قرار داده و در نتیجه بلحاظ عدم مغایرت آنها با قوانین موضوعه که در درجه نازلتری از قانون اساسی قرار دارند از رهگذر صحه یا مهر تأیید زدن به چنین مصوباتی قوت و قدرت تداوم اجرا نیز ببخشند .

بنا به مراتب مذکور چنین بنظر می رسد که لازم است رئیس مجلس شورای اسلامی در نخستین اقدام خود حسب مورد تصویبنامه مطروحه را از جهت مطابقت یا عدم مطابقت با نظر واضعان

قانون اساسی در اصل یکصد و سی و هشتم مورد ارزیابی قرار داده و از این رهگذر دریابد که در خصوص اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی حسب مورد دولت یا کمیسیون مربوط نظر واضعان قانون اساسی این اصل را رعایت کرده اند یا نه و بدیهی است چنانچه رئیس مجلس شورای اسلامی در ارزیابی ابتدایی خود به شرح فوق به این نتیجه دست یافت که تصویبنامه مطروحه نزد وی بدون اعمال آنچه واضعان قانون اساسی تبیین یا اراده کرده اند به تصویب رسیده است در اینصورت با منتفی بودن امر بررسی و اعلام مغایرت یا عدم مغایرت مصوبه مطروحه با قوانین ناگزیر است بلحاظ مغایرت تصویبنامه مزبور با آنچه واضعان قانون اساسی تبیین یا اراده کرده اند از ورود ماهوی به متن تصویبنامه مورد نظر خودداری نماید .

۵- ارزیابی نتایج بدست آمده از استدلالهای سابق الذکر در رابطه با نظر تفسیری شورای محترم نگهبان . نظر به اینکه محتمل است گفته شود نظر تفسیری شماره ۲۱۰۱ مورخ ۱۶/۶/۱۳۷۱ شورای محترم نگهبان قانوناً مانع از آن است که رئیس مجلس شورای اسلامی بتواند از رهگذر

ارزیابی مصوبات موضوع اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی و تشخیص عدم مطابقت مصوبات مذکور با نظر واضعان قانون اساسی این قبیل مصوبات را مغایر قانون اساسی دانسته و در

نتیجه از بررسی ماهوی مصوبات مطروحه خودداری کند لذا در پاسخ به این احتمال گفته می شود همانگونه که حتی با اندک دقت بنظر تفسیری مزبور با این بیان «کلمه قوانین مذکور در اصل (۱۳۸) قانون اساسی شامل قانون اساسی نمی شود» بدست می آید شورای محترم نگهبان اساساً فارغ از صلاحیت شکلی یا مسؤلیت ابتدایی رئیس مجلس شورای اسلامی در ارزیابی مصوبات دولت از جهت تطابق یا عدم تطابق آنها با آنچه واضعان قانون اساسی تبیین یا اراده کرده اند در واقع با این فرض که اولاً مصوبات مطروحه وفق نظر واضعان قانون اساسی به تصویب رسیده و ثانیاً رئیس مجلس شورای اسلامی نیز از رهگذر دقت در سوابق امر به همین نتیجه دست یافته است در مقام بیان این معنی بوده است که با تحقق نظر واضعان قانون اساسی ، رئیس مجلس شورای اسلامی در رسیدگی ماهوی چنین مصوباتی نمی تواند با استناد به دیگر اصول قانون اساسی مصوبات دولت را مغایر با قانون بداند بنا به مراتب مذکور به نظر می رسد نظر تفسیری فوق الاشعار اصولاً منصرف از مواردی است که رئیس مجلس

شورای اسلامی بلحاظ عدم مطابقت مصوبات دولت با نظر واضعان قانون اساسی از رسیدگی ماهوی نسبت به این قبیل مصوبات خودداری می کند شاهد و مؤید این نظر آن است که در مواردی که رئیس مجلس شورای اسلامی پس از نظریه تفسیری مزبور با خودداری از اعلام نظر نسبت به مصوباتی که مغایر شرع یا قانون اساسی تشخیص و آنها را برای اظهار نظر شورای محترم نگهبان ارسال داشته است نه فقط خرده یا ایرادی به این امر گرفته نشده بلکه در هر دو مورد ، این شورا اظهار نظر نیز نموده است .

نظر به اینکه با عنایت به مراتب سابق الذکر ، اتخاذ تصمیم یا اعلام نظر رئیس مجلس شورای اسلامی در خصوص تصویبنامه شماره ۵۳۱/۲۰/س/ت ۳۱۲ ک مورخ ۱۱/۵/۱۳۸۳ و مصوبات مشابه نیازمند جلب نظر تفسیری آن شوی محترم است لذا چنانچه استدلالهای بعمل آمده در خصوص منصرف بودن نظر تفسیری شماره ۲۱۰۱-۱۵/۶/۱۳۷۱ از اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی مورد تأیید قرار گیرد ، خواهشمند است نظر تفسیری شورای محترم نگهبان در این خصوص را اخذ و به اینجانب ابلاغ فرمائید و لکن در غیر اینصورت جلب نظر تفسیری آن شورای محترم که متضمن تعیین تکلیف رئیس مجلس شورای اسلامی در موارد ذیل باشد مورد تقاضاست :

الف : هیئت وزیران مستنداً به اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی لکن خارج از موارد چهارگانه مذکور در این اصل یعنی وضع تصویبنامه یا آیین نامه برای ۱- اجرای قوانین ۲- انجام وظائف اداری ۳- تأمین اجرای قوانین ۴- تنظیم سازمانهای اداری بوضع تصویبنامه یا آیین نامه اقدام کرده باشد .

ب : هیئت وزیران ضمن استناد به اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی امر یا اموری را به کمیسیون مربوط محول نموده باشد که خارج از محدوده موارد چهارگانه مذکور در اصل مزبور است .

ج : کمیسیون مربوط با وصف استناد به اصل یکصد و سی و هشتم خارج از چهارچوب امور محوله از طرف دولت به آن و یا زائد از موارد چهارگانه مذکور در اصل فوق الذکر تصویبنامه یا آیین نامه ای وضع نموده باشد .

رئیس مجلس شورای اسلامی-

غلامعلی حداد عادی

■ صراحت نظر شورای نگهبان مبنی بر خلاف شرع با قانون اساسی و اصرار مجلس ، شرط دخالت مجمع تشخیص مصلحت نظام است .

شماره ۷۵۷۴/۳۰/۷۳-۱۶/۳/۱۳۸۳

جناب حجت الاسلام و المسلمین آقای هاشمی رفسنجانی

رئیس محترم مجمع تشخیص مصلحت نظام

پیرو نامه شماره ۷۵۲۷/۳۰/۸۳ مورخ ۱۳۸۳/۳/۱۰؛ بدینوسیله نظریه تفسیری شورای نگهبان از اصل ۱۱۲ قانون اساسی به شرح ذیل جهت اقدام لازم اعلام می‌گردد:

«مستفاده از اصل ۱۱۲ قانون اساسی این است که مجمع تشخیص مصلحت نظام حق تشخیص مصلحت در مصوبه‌ای از مجلس شورای اسلامی را دارد که شورای نگهبان در مورد آن اعلام نظر نموده باشد و تمام یا قسمتی از آن را خلاف شرع یا مغایر قانون اساسی بداند هرگاه شورای نگهبان قسمتی از مصوبه‌ای را مبهم دانسته و از مجلس شورای اسلامی خواستار بیان مراد خود از آن قسمت شده باشد تا پس از آن اعلام نظر کند قبل از تبیین مراد و اعلام نظر شورای نگهبان در باره آن مجمع تشخیص مصلحت نظام بررسی و اعلام تشخیص مصلحت در موارد خلاف را ندارد.»

دبیر شورای نگهبان - احمد جنتی
■ صلاحیت دیوان محاسبات فقط ناظر به عباراتی است که در بودجه کل کشور منظور شده است
 شماره ۳۹۵۲/۳۰/۸۲ - ۱۳۸۲/۵/۲۵
 جناب آقای دکتر رضا فرجی دانا
 رئیس محترم دانشگاه تهران

عطف به نامه شماره ۱۴۶۳۷/۵۱/۱۵ مورخ ۱۳۸۲/۵/۱۵ در خصوص شمول اصل ۵۵ قانون اساسی و صلاحیت دیوان محاسبات نسبت به رسیدگی و حسابرسی کلیه امور مالیاتی و حسابهای خارج از بودجه تخصیصی منجمله حساب هدایا و کمکهای مردمی، به اطلاع می‌رساند اصل مذکور در جلسه مورخ ۱۳۸۲/۹/۱۴ شورای نگهبان مطرح و منجر به نظریه تفسیری به شرح زیر شده است:

«اصل ۵۵ قانون اساسی ناظر به اعتباراتی است که در بودجه کل کشور منظور شده و صلاحیت دیوان محاسبات در رسیدگی و حسابرسی محدود به همان موارد است.»

قائم مقام دبیر شورای نگهبان -
 سید رضا زواره‌ئی
 شماره ۱۴۶۳۷/۵۱/۱۵ - ۱۳۸۳/۵/۱۵
 شورای محترم نگهبان قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

احتراماً، استحضار می‌رساند: بر اساس اصل ۵۵ قانون اساسی، دیوان محاسبات مسئولیت رسیدگی و حسابرسی به کلیه حساب‌های وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی را در رابطه با تفریغ بودجه بعهده دارد.

شورای محترم نگهبان نیز در پاسخ به استفساریه شماره ۱۰۴۱۵۱ مورخ ۱۳۷۵/۹/۶ ریاست محترم جمهور وقت به شرح نظریه شماره ۱۵۱۶/۲۱ مورخ ۱۳۷۵/۹/۱۴ اعلام داشته است که «صل ۵۵ قانون اساسی ناظر به اعتباراتی است که در بودجه کل کشور منظور شده و صلاحیت دیوان محاسبات در رسیدگی و حسابرسی محدود

به همان موارد است». علیرغم اصل ۵۵ قانون اساسی و نظریه تفسیری مذکور، دیوان محاسبات به استناد مواد دو و چهل و دو قانون دیوان محاسبات کشور مدعی است که مسئولیت رسیدگی و حسابرسی به کلیه امور مالی و حساب‌های خارج از بودجه تخصیصی منجمله حساب هدایا و کمک‌های مردمی را نیز بعهده دارد. خواهشمند است با عنایت به مراتب فوق نظر شورای محترم نگهبان را در این خصوص اعلام فرمایند.

رئیس دانشگاه تهران - رضا فرجی دانا
 مصوبه هیئت دولت مبنی بر تعیین نماینده با اختیارات مشخص از مادترین اصل ۱۲۸ است و وزیر مجلس می‌تواند دخالت کند

شماره ۲۷۶۶/۳۰/۸۲ - ۱۳۸۲/۱/۲۴
 ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۴۶۴۷ هـ / ب مورخ ۱۳۸۱/۱۱/۸؛ موضوع سؤال در رابطه با اصل ۱۲۷ قانون اساسی در جلسه مورخ ۱۳۸۲/۱/۱۰ مطرح شد که نظر شورا به شرح زیر اعلام می‌گردد:

«شورای نگهبان نظری غیر از نظر تفسیری این شورا از موضوعه شماره ۲۱۲۴/۳۰/۸۱ مورخ ۱۳۸۱/۱۰/۲ در خصوص اصل ۱۲۷ قانون اساسی ندارد.»

دبیر شورای نگهبان - احمد جنتی
 شماره ۴۶۴۷ هـ / ب - ۱۳۸۱/۱۱/۸

دبیر محترم شورای نگهبان
 عطف بنظر شماره ۲۱۲۴/۳۰/۸۱ مورخ ۱۳۸۱/۱۰/۲ به آگاهی می‌رساند با توجه به مجموع استعلامات اینجانب در رابطه با اصل ۱۲۷ قانون اساسی و نیز با عنایت به مجموع نظرات و پاسخهای شورای محترم نگهبان به این استعلامات، نظر و استنباط حقوق و قانونی اینجانب از قانونی اینجانب از قسمت اخیر نظر فوق الذکر که با عبارت «لکن تصویبنامه هیئت وزیران» آغاز و با عبارت «برای تجدیدنظر به هیئت وزیران بفرستد» پایان می‌یابد آن است که چنانچه تصویبنامه‌های مربوط به تعیین نماینده یا نمایندگان ویژه رئیس جمهوری، اختیاری بیش از امور اجرایی به نمایندگی یا نمایندگان مزبور، اعطاء کرده باشند رئیس مجلس شورای اسلامی می‌بایست مستنداً به قسمت اخیر نظر شما ۲۱۲۴/۳۰/۸۱ مورخ ۱۳۸۱/۱۰/۲، قسمت یا قسمتهایی از اینگونه مصوبات را که ناظر به اعطاء امور غیر اجرایی تشخیص می‌دهد، مغایر با قانون اعلام و مراتب را جهت اصلاح یا لغو قسمت یا قسمتهای مزبور، به هیئت وزیران منعکس نماید خواهشمند است مقرر فرمائید، با طرح این مسئله در یکی از جلسات شورا چنانچه شورای محترم رأی و نظری غیر از نظر و استنباط اینجانب به شرح فوق داشته باشد مراتب را اعلام

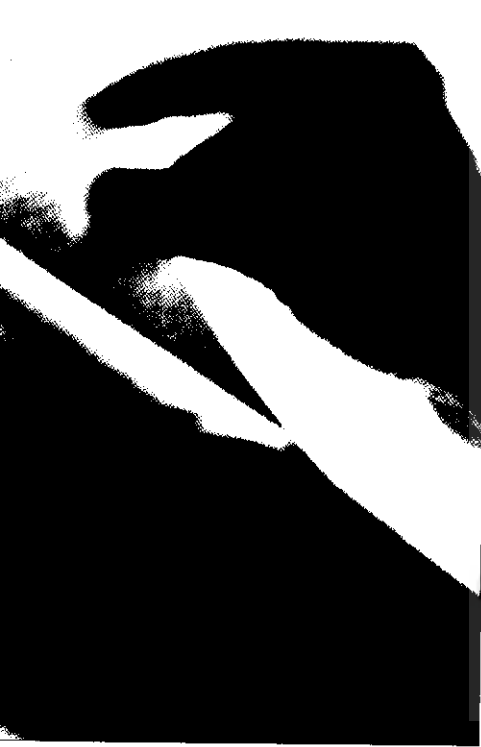
فرمائید تا وفق آن اقدام شود.

رئیس مجلس شورای اسلامی - مهدی کروبی
 شماره ۲۱۲۴/۳۰/۸۱ - ۱۳۸۱/۱۰/۲

رئیس محترم مجلس شورای اسلامی
 عطف به نامه شماره ۴۲۷۱ هـ / ب مورخ ۱۳۸۱/۸/۴

با توجه به نظر تفسیری شماره ۷۹/۲۱/۳۳۷ مورخ ۱۳۷۹/۵/۳۰ و اظهار نظر شماره ۶۱۸۶/۲۱/۶۷۸ مورخ ۱۳۷۸/۱۱/۲۰؛ تبصره الحاقی ماده ۲۹ آیین نامه داخلی هیئت دولت در جلسه شورای نگهبان مطرح شد که نظر شورا به شرح زیر اعلام می‌گردد.

«اصل ۱۲۷ مربوط امور اجرایی است و شامل تصویبنامه‌ها و آیین‌نامه‌ها و اساسنامه‌ها نمی‌شود.

و منحصرأ شامل تصمیمات خواهد بود. بنابراین تبصره الاحاقی ماده (۲۹) که مقرر نموده است تفویض اختیار دولت، موضوع اصل ۱۲۷ قانون اساسی به نماینده یا نمایندگان ویژه رئیس جمهور محدود به اجرایی است، وافی به مقصود است لکن تصویبنامه هیئت وزیران که طی آن نماینده یا نمایندگان با اختیارات مشخص تعیین می‌نماید از مصادیق تصویبنامه ذیل اصل ۱۳۸ قانون اساسی می‌باشد و لازم است این تصویبنامه‌ها ضمن ابلاغ برای اجرا به اطلاع رئیس مجلس شورای اسلامی برسد تا در صورتی که آنها را بر خلاف قوانین بدانند با ذکر دلیل برای تجدیدنظر به هیئت وزیران بفرستد.»

دبیر شورای نگهبان - احمد جنتی

شماره ۴۲۷۱ هـ/ب - ۱۳۸۱/۸/۴

دبیر محترم شورای نگهبان

پیرو نامه شماره ۴۰۹۲ هـ/ب مورخ ۵/۲۷/۱۳۸۱ با التفات به اینکه تعیین تکلیف تصمیمات نماینده یا نمایندگان ویژه که نوعاً از اهمیت خاصی برخوردار است موکول به اعلام نظر آن شورای محترم می باشد خواهشمند است با عنایت به مندرجات نامه شماره ۳۹۲۸ هـ/ب مورخ ۱۳۸۱/۲/۸ از نتیجه اقدام انجام شده اینجانب را مطلع فرمائید.

رئیس مجلس شورای اسلامی - مهدی کروبی

شماره ۴۰۹۲ هـ/ب - ۱۳۸۱/۵/۲۷

دبیر محترم شورای نگهبان

پیرو نامه شماره ۳۹۲۸ هـ/ب مورخ ۲/۸/۱۳۸۱ خواهشمند است از نتیجه اقدام انجام شده اینجانب را مطلع فرمائید.

رئیس مجلس شورای اسلامی - مهدی کروبی

شماره ۳۹۲۸ هـ/ب - ۱۳۸۱/۲/۸

دبیر محترم شورای نگهبان

با ارسال تصویر نامه شماره ۴۳۰۴۷ مورخ ۱۳۸۰/۹/۲۰ معاونت محترم حقوقی و امور مجلس متضمن متن تبصره الحاقی ماده ۲۹ به آیین نامه داخلی هیئت دولت و نیز عطف به نظریه شماره ۲۲۵۴/۲۱/۸۰ مورخ ۱۳۸۰/۷/۵ آن شورای محترم بطوری که ملاحظه می فرمایید از یک سو دولت در مجموع قانوناً ضرورتی به ارسال تصمیمات

نماینده یا نمایندگان ویژه نزد رئیس مجلس شورای اسلامی ندیده و برای حصول اطمینان بر اینکه نماینده یا نمایندگان ویژه، محدودیت خود به امور اجرایی را رعایت کنند تبصره ای با تصریح به این معنی به آیین نامه داخلی خود اضافه نمود و از سوی دیگر، نظریه فوق الذکر نه یک نظریه تفسیری و نه مصرح در تکلیف قانونی نماینده یا نمایندگان ویژه به ارسال تصمیمات خود نزد رئیس مجلس است. بنابراین چاره جویی قضیه در آن است که چنانچه مدلول نامه معاونت محترم حقوقی و امور مجلس رئیس جمهوری و تبصره الحاقی ماده ۲۹ آیین نامه داخلی دولت از نظر شورای محترم نگهبان کافی به مقصود تلقی و در نتیجه قانوناً ضرورتی به ارسال این قبیل تصمیمات نزد رئیس مجلس شورای اسلامی نباشد مراتب را ابلاغ و در غیر این صورت نسبت به اخذ تفسیری آن شورای محترم که مصرح در تکلیف قانونی نماینده یا نمایندگان ویژه به ارسال تصمیمات خود نزد رئیس مجلس شورای اسلامی و تکلیف رئیس مجلس به بررسی این قبیل تصمیمات، انطباق آنها با قوانین و اقدامات قانونی متعاقب آن باشد اقدام فرمائید.

رئیس مجلس شورای اسلامی - مهدی کروبی

شماره ۴۳۰۴۷ - ۱۳۸۰/۹/۲۰

حجت الاسلام و المسلمین جناب آقای کروی ریاست محترم مجلس شورای اسلامی عطف به مرقومه شماره ۳۵۹۴ هـ/ب مورخ ۱۳۸۰/۸/۶ راجع به «ارسال کلیه تصمیم نامه های نمایندگان ویژه برای ریاست مجلس شورای اسلامی»

اعلام می دارد:

۱- همانگونه که مسبقاً هستی ارسال کلیه تصمیمات نمایندگان ویژه در تبصره «۳» الحاقی به قانون اجرای اصول (۸۵) و (۱۳۸) قانون اساسی مصوب ۱۱/۴/۱۳۷۹ مجلس شورای اسلامی منظور شده بوده که شورای محترم نگهبان صراحتاً در نظریه شماره ۶۱۸۶/۷۸/۲۱ مورخ ۱۳۷۸/۱۱/۲۰ اعلام نمودند:

نظریه شورای نگهبان در مورد الزام به ارسال تصمیمات نمایندگان ویژه برای ریاست مجلس: در تبصره (۳) با استحضار اینکه اصل (۱۲۷) مربوط به امور اجرایی است الزام به ارسال تصمیمات مذکور در اصل (۱۲۷) قانون اساسی به رئیس مجلس خلاف قانون اساسی شناخته شد.

۲- نظریه شماره ۷۹/۲۱/۷۳۷ مورخ ۵/۳۰/۱۳۷۹ شورای محترم نگهبان و مرقومه شماره ۲۲۵۴/۳۲/۸۰ مورخ ۱۳۸۰/۷/۵ دبیر محترم شورای نگهبان نیز صراحتی به ارسال کلیه تصمیمات نمایندگان ویژه جهت انطباق با اصول (۸۵) و (۱۳۸) قانون اساسی ندارد.

۳- تصمیم نامه شماره ۸۸۰۰/ت/۲۲۹۰۶ هـ مورخ ۱۳۷۹/۳/۷ نمایندگان ویژه قبل از نظر تفسیری

شماره ۷۹/۲۱/۷۳۷ مورخ ۵/۳۰/۱۳۷۹ شورای محترم نگهبان (در خصوص حدود اختیارات نمایندگان ویژه) صادر شده است.

۴- شورای محترم نگهبان در نظریه تفسیری شماره ۲۱۰۱ مورخ ۱۳۷۱/۶/۱۵ در پاسخ به استفسار ریاست محترم مجلس شورای اسلامی در مورد مسئولیت تطبیق مصوبات دولت با قانون اساسی صراحتاً اعلام داشته اند:

نظریه تفسیری شورای نگهبان: کلمه «قوانین» مذکور در ذیل اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی شامل قانون اساسی نمی شود.

در نتیجه مصوبات دولت یا قانون اساسی از جمله اصل (۱۲۷) خارج از مسئولیت هایی است که ریاست محترم مجلس شورای اسلامی در اصول (۸۵) و (۱۳۸) قانون اساسی عهده دار است.

۵- هیئت وزیران بعد از وصول نظریه شماره ۷۳۷/۷۹/۲۱ مورخ ۱۳۷۹/۵/۳۰ شورای محترم نگهبان در خصوص محدوده اختیارات نمایندگان ویژه صراحتاً طی تصویب نامه شماره ۲۲۲۷۰/ت/۲۵۰۱۷ هـ مورخ ۱۳۸۰/۵/۱۳ با الحاق تبصره ای به ماده (۲۹) آیین نامه داخلی هیئت دولت مقرر نمودند: «تبصره الحاقی ماده ۲۹ - تفویض اختیار دولت، موضوع اصل (۱۲۷) قانون اساسی به نماینده یا نمایندگان ویژه رئیس جمهور محدود به امور اجرایی است».

سید محمد علی ابطحنی

■ مراجعه به همه پرسى مانند سایر مصوبات مجلس باید به تأیید شورای نگهبان برسد

شماره ۴۱۰۴/۳۰/۸۱ - ۱۳۸۱/۱۲/۲۵

دبیر محترم شورای نگهبان

نامه شماره ۸۱/د/۱۱۰ مورخ مبنی بر تقاضای اظهار نظر تفسیری درباره شمول اصل ۹۴ قانون اساسی نسبت به مصوبه درخواست مراجعه به آراء عمومی - موضوع اصل ۵۹ قانون اساسی در جلسات شورای نگهبان مطرح شد و نظر تفسیری شورا به شرح زیر اعلام می گردد: درخواست مراجعه به آراء عمومی موضوع اصل ۵۹ قانون اساسی از مصادیق مصوبات مجلس شورای اسلامی و باید طبق اصل ۹۴ قانون اساسی به شورای نگهبان ارسال شود.

قائم مقام دبیر شورای نگهبان -

سید رضا زواره ئی

شماره ۸۱/د/۱۱۰ - ۱۳۸۱/۱۲/۱۹

شورای محترم نگهبان

نظر به برخی شبهات و تشکیکات ایراد شده درباره شمول اصل نود و چهارم قانون اساسی نسبت به مصوبه درخواست مراجعه به آراء عمومی - موضوع اصل پنجاه و نهم قانون اساسی - لطفاً نظر تفسیری آن شورای محترم را در این زمینه اعلام فرمائید، که اصل ۹۴ قانون اساسی شامل همه پرسى مصوب مجلس شورای اسلامی می شود یا خیر؟

با تشکر

دبیر شورای نگهبان - احمد جنتی